

Marcin Tyrz

**Sprawni w prawie
Zeszyt nr 18**

**Orzekanie o niepełnosprawności
– regulacje prawne**

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym

Warszawa 2007

Copyright by PSOUU 2007

ISBN 978-83-60105-36-1

Publikacja bezpłatna

Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób

z Upośledzeniem Umysłowym

ul. Głogowa 2b

02-639 Warszawa

tel. 022 848 82 60, 022 646 03 14

fax 022 848 61 62

e-mail: zg@psouu.org.pl

www.psouu.org.pl

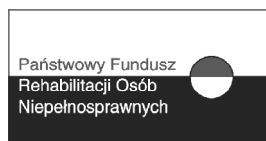
Zeszyt nr 18 wchodzi w skład serii pt. „Sprawni w prawie”

Redaktor serii: Marcin Tyrz

Konsultacje merytoryczne: Krystyna Mrugalska

Projekt okładki: Cezary Sotek

Skład i druk: POLDRUK

Publikacja jest dofinansowana przez
Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Spis treści

1.	Wstęp	5
2.	Stopnie niepełnosprawności	5
3.	Kto orzeka o niepełnosprawności	7
4.	Orzeczenie o niepełnosprawności dziecka do 16 roku życia	7
4.1.	Podstawy orzekania	7
4.2.	Dokumenty niezbędne przy ubieganiu się o orzeczenie o niepełnosprawności	9
4.3.	Zasady orzekania	11
4.4.	Odwołanie	12
5.	Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności osoby powyżej 16 roku życia	13
5.1.	Podstawy orzekania	13
5.2.	Dokumenty niezbędne przy ubieganiu się o orzeczenie o niepełnosprawności	13
5.3.	Zasady orzekania	16
5.4.	Odwołanie	18
6.	Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień	18
6.1.	Wiadomości ogólne	18
6.2.	Procedura postępowania	19
7.	Legitymacja osoby niepełnosprawnej	20
8.	Akty prawne	21

Wymagane dokumenty:

Wniosek o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej lub wniosek o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej która nie ukończyła 16 roku życia,

1 zdjęcie, w przypadku osób powyżej 16 roku życia

oryginał orzeczenia, na podstawie którego ma być wydana legitymacja (do wglądu)

Na wniosek osoby, która uzyskała orzeczenie o stopniu niepełnosprawności lub przedstawiciela ustawowego dziecka w legitymacji wpisuje się symbol przyczyny niepełnosprawności, jeśli może to ułatwić danej osobie korzystanie z należnych ulg i uprawnień.

Legitymacja upoważnia do korzystania z ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów.

8. AKTY PRAWNE

Zagadnienia orzekania o niepełnosprawności w celu uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej uregulowana jest w następujących przepisach prawnych:

ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 1997 r., Nr 123, poz.776 z późn. zm.),

rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. z 2003r., Nr 139, poz.1328),

rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dn. 1 lutego 2002 r. w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U. z 2002 r., Nr 17, poz. 162).

rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 stycznia 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad powoływania i odwoływania oraz sprawowania nadzoru nad zespołami orzekającymi o stopniu niepełnosprawności, zakresu ich działania, a także zakresu ich współdziałania z organami administracji rządowej i organami jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 1999 r., Nr 8, poz.72).

Ustawa z dnia 14 czerwca 1969 r. - Kodeks Postępowania Administracyjnego (Dz. U. z 2000 r. Nr 98, poz. 1071 z późn. zm.)

Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień wydaje się do czasu upływu ważności orzeczenia o inwalidztwie lub niezdolności do pracy. Orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień zawiera:

- 1) oznaczenie zespołu, który wydał orzeczenie;
- 2) datę wydania orzeczenia;
- 3) datę złożenia wniosku;
- 4) podstawę prawną wydania orzeczenia;
- 5) imię i nazwisko osoby zainteresowanej;
- 6) datę i miejsce urodzenia osoby zainteresowanej oraz adres zamieszkania lub pobytu;
- 7) numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość;
- 8) stopień niepełnosprawności;
- 9) symbol przyczyny niepełnosprawności;
- 10) datę lub okres powstania niepełnosprawności;
- 11) okres, na jaki wydano orzeczenie;
- 12) wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 ustawy, określone przez lekarza - członka powiatowego zespołu;
- 13) uzasadnienie;
- 14) pouczenie o nieprzysługującym odwołaniu;
- 15) podpis z podaniem imienia i nazwiska lekarza - członka zespołu orzekającego.

7. LEGITYMACJA OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNEJ

Powiatowy/miejski zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności wydaje ponadto legitymacje dokumentujące niepełnosprawność i stopień niepełnosprawności.

Orzeczenie jest podstawą do przyznania ulg i uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym. Potwierdzeniem posiadania orzeczenia jest legitymacja osoby niepełnosprawnej. Wniosek o wydanie legitymacji osoba zainteresowana składa we właściwym dla jej miejsca zamieszkania powiatowym/miejskim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności. Legitymacje wydawane są zarówno dzieciom jak i osobom dorosłym na podstawie wniosku oraz prawomocnego orzeczenia:

- Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
- Lekarza Orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- Komisji Lekarskich ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia (wydanych przed 01.01.1998r.),
- Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego (wydanych przed 01.01.1998r.),
- Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji (wydanych przed 01.01.1998r.).

1. WSTĘP

Aby móc korzystać z uprawnień i ulg dla osób niepełnosprawnych w większości przypadków konieczne jest prawne potwierdzenie statusu niepełnosprawności. Orzekanie o niepełnosprawności w celu uzyskania statusu osoby niepełnosprawnej reguluje ustawa z 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. Nr 123, poz. 776 z późn. zm.).

Osoba zainteresowana uzyskaniem orzeczenia o stopniu niepełnosprawności lub opiekun prawny dziecka do lat 16, który ubiega się o orzeczenie o niepełnosprawności składa wniosek do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności. W skład zespołu wchodzi specjalistów z różnych dziedzin, tj. lekarze, psycholodzy, doradcy zawodowi, pracownicy socjalni, pedagodzy i inni specjaliści uznani za niezbędnych do rozpatrzenia indywidualnej sprawy osoby zainteresowanej uzyskaniem orzeczenia. Posiadanie orzeczenia wydanego przez zespół pozwala korzystać z następujących form pomocy, bądź uprawnień:

w zakresie rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia – możliwość uzyskania odpowiedniego zatrudnienia, możliwość korzystania ze szkoleń oraz podleganie specjalnym uprawnieniom pracowniczym osób niepełnosprawnych,

w zakresie pomocy społecznej – możliwość korzystania z pomocy świadczonej lub organizowanej przez pomoc społeczną,

w zakresie rehabilitacji społecznej np. wskazanie uczestnictwa w terapii zajęciowej czy turnusach rehabilitacyjnych,

uprawnienia do zasiłku pielęgnacyjnego,

Od tego rodzaju orzecznictwa należy odróżnić tzw. orzecznictwo do celów rentowych, czyli orzekające o niezdolności do pracy. Prowadzone jest ono przez lekarzy orzeczników Zakładu Ubezpieczeń Społecznych oraz komisje lekarskie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Orzeczenia takie oceniają zdolność do pracy i są podstawą do udzielenia świadczeń ubezpieczenia społecznego, czyli renty i emerytury, oraz często dają takie same uprawnienia do korzystania z różnych ulg jak orzeczenia powiatowych/miejskich zespołów, o których była mowa wyżej. Jednak z orzeczeniem powiatowych/miejskich zespołów nie możemy ubiegać się o rentę lub emeryturę. Niniejszy informator omawia tylko zasady uzyskania orzeczenia o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności, czyli tzw. kwestie orzecznictwa do celów pozarentowych.

2. STOPNIE NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W 1997 r. zmieniły się zasady orzekania o niepełnosprawności. Nie ma już komisji lekarskich ds. inwalidztwa i zatrudnienia przy ZUS. Nie ma też I, II i III grupy inwalidzkiej, ale ci, których zaliczono do którejś z nich, nadal pozostali w świetle prawa osobami niepełno-

sprawnymi i zachowali swoje uprawnienia – chyba, że orzeczenie o ich niepełnosprawności straciło moc albo zostało zmienione zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zgodnie z obowiązującą ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych niepełnosprawność podlega stopniowaniu w zależności od stanu naruszenia sprawności organizmu. Ustawa ustala trzy stopnie niepełnosprawności:

znaczny,
umiarkowany,
lekki.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji należy rozumieć jako:

- naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę tj. samodzielne ubieranie się, mycie, jedzenie, poruszanie się i komunikację z otoczeniem.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

W przypadku osób niepełnosprawnych, które posiadają jeszcze „stare” orzeczenia o I, II lub III grupie inwalidów nadal uznawane są one za osoby niepełnosprawne, z tym że orzeczenie o zaliczeniu do:

- a) I grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- b) II grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- c) III grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

wniosek o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, posiadaną dokumentację medyczną,
orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy określone w art. 5 i 62 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych
inne posiadane dokumenty, mogące mieć wpływ na ustalenie wskazań do ulg i uprawnień.

Postępowanie o wydanie orzeczenia o wskazaniach do ulg i uprawnień, w stosunku do postępowania o ustalenie niepełnosprawności i stopnia niepełnosprawności, charakteryzuje się następującymi odrębnościami:

wniosek rozpatruje jednoosobowo lekarz, po dokonaniu bezpośredniego badania osoby zainteresowanej,

od wydanego orzeczenia nie przysługuje odwołanie do wojewódzkiego zespołu.

Zespół orzeka na wniosek osoby zainteresowanej lub jej przedstawiciela ustawowego albo, za ich zgodą, na wniosek ośrodka pomocy społecznej.

6.2. Procedura postępowania

Procedura postępowania obejmuje:

1. pobranie wniosku z powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności;
2. wypełnienie wniosku przez osobę zainteresowaną lub prawnego opiekuna;
3. wypełnienie przez lekarza zaświadczenia lekarskiego stanowiącego załącznik do wniosku nie wcześniej niż na 30 dni przed złożeniem wniosku;
4. dołączenie dodatkowej dokumentacji medycznej (w kserokopiach) potwierdzającej naruszenie sprawności organizmu, np. karty leczenia szpitalnego, konsultacje specjalistyczne, opisy zdjęć rtg;
5. złożenie kompletnego wniosku do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności;
6. powiadomienie wnioskodawcy w formie pisemnej przez powiatowy/miejski zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności o wyznaczonym terminie stawienia się na posiedzenie składu orzekającego;
7. stawienie się wnioskodawcy na posiedzenie składu orzekającego;
8. wydanie postanowienia o wydaniu orzeczenia lub odmowie wydania.

Przy orzekaniu o wskazaniach do ulg i uprawnień bierze się pod uwagę:

orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy wydane na podstawie odrębnych przepisów oraz posiadaną dokumentację medyczną mogącą mieć wpływ na określenie wskazań, o których mowa w art. 6b ust. 3 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, oraz zakresu i rodzaju ograniczeń uprawniających do ulg i uprawnień,

ocenę aktualnego stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - członka zespołu zakres i rodzaj ograniczeń spowodowany naruszoną sprawnością organizmu.

W przypadku zmiany stanu zdrowia osoba niepełnosprawna posiadająca orzeczenie o stopniu niepełnosprawności może wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie orzeczenia uwzględniającego zmianę stanu zdrowia.

5.4. Odwołanie

Orzeczenie powiatowego/miejskiego zespołu musi zawierać, obok stwierdzenia bądź odmowy stwierdzenia niepełnosprawności, uzasadnienie oraz pouczenie o terminie i sposobie możliwości wniesienia od niego odwołania.

Osoba zainteresowana może wnieść, w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia, odwołanie do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, za pośrednictwem powiatowego/miejskiego zespołu, który wydał orzeczenie.

Zespół, który wydał orzeczenie jest zobowiązany w terminie 7 dni przesłać odwołanie wraz z aktami sprawy do wojewódzkiego zespołu, jeśli w tym terminie nie zmieni swojego orzeczenia.

Powiatowy/miejski zespół może wydać nowe orzeczenie tylko w przypadku, jeżeli uzna, że odwołanie zasługuje w całości na uwzględnienie.

Od orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół również przysługuje prawo odwołania. Za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu, który orzeczenie wydał przysługuje nam odwołanie do właściwego miejscowo Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w terminie 30 dni od daty doręczenia niniejszego orzeczenia.

Należy pamiętać, by w odwołaniu podać przyczynę dlaczego nie zgadzamy się z orzeczeniem zespołu do spraw niepełnosprawności.

Postępowanie w sprawach odwoławczych nic nie kosztuje – jest wolne jest od opłat i kosztów sądowych.

6. ORZECZENIE O WSKAZANIACH DO ULG I UPRAWNIEŃ

6.1. Wiadomości ogólne

Ponieważ orzeczenia wydane przez organy rentowe nie zawierają żadnych wskazań stanowiących podstawę do nabycia uprawnień przysługujących osobom niepełnosprawnym na podstawie odrębnych przepisów, osoby niepełnosprawne posiadające ważne orzeczenia innych organów mogą występować do zespołów orzekających o ich ustaleniu. Wydawane są osobom posiadającym orzeczenia o:

- całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy,
- o niezdolności do samodzielnej egzystencji,
- o inwalidztwie (I, II lub III grupa).

Aby otrzymać orzeczenie o wskazaniach do ulg i uprawnień należy złożyć:

3. KTO ORZEKA O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI?

O niepełnosprawności orzekają powiatowe/miejskie zespoły do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności oraz jako druga instancja, czyli instytucja do której można się odwołać od decyzji powiatowego/miejskiego zespołu, wojewódzkie zespoły do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności. W skład powiatowych zespołów oraz wojewódzkich zespołów wchodzi:

- przewodniczący,
- sekretarz,
- lekarze,
- psycholodzy i pedagodzy,
- doradcy zawodowi.

Powiatowy/miejski zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności wydaje orzeczenia:

- o niepełnosprawności - osobie, która nie ukończyła 16 roku życia - na wniosek złożony przez przedstawiciela ustawowego dziecka;
- o stopniu niepełnosprawności - osobie, która ukończyła 16 rok życia - na wniosek złożony przez osobę zainteresowaną lub jej przedstawiciela ustawowego;
- o wskazaniach do ulg i uprawnień – osobie, która ukończyła 16 rok życia i posiada orzeczenie o inwalidztwie lub niezdolności do pracy.

4. ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI DZIECKA DO 16 ROKU ŻYCIA

4.1. Podstawy orzekania

Zasadniczą różnicą przy orzekaniu o niepełnosprawności osoby dorosłej a dziecka jest to, że niepełnosprawność u dziecka orzeka się bez podziału na stopnie, czyli stwierdza się sam fakt niepełnosprawności.

Niepełnosprawność taką ustala się na czas określony, nie dłuższy jednak niż do ukończenia 16 roku życia. Kryteria oceny niepełnosprawności u dzieci w wieku do lat 16 określa rozporządzenie z dnia 1 lutego 2002 roku (Dz. U. z 2002 r., Nr 17, poz. 162). Są one następujące:

- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia przekroczy 12 miesięcy;
- niezdolność do zaspokajania podstawowych potrzeb życiowych, takich jak: samoobsługa, samodzielne poruszanie się, komunikowanie się z otoczeniem, które powodują konieczność zapewnienia opieki lub pomocy, w sposób przewyższający zakres

opieki nad zdrowym dzieckiem w danym wieku, albo występują znaczne zaburzenia funkcjonowania organizmu wymagające systematycznych zabiegów leczniczych i rehabilitacyjnych w domu i poza domem.

Do stanów chorobowych, które uzasadniają konieczność stałej opieki lub pomocy dziecku należą:

wady wrodzone i schorzenia o różnej etiologii prowadzące do niedowładów, porażenia kończyn lub zmian w narządzie ruchu upośledzające w znacznym stopniu zdolność chwytnej rąk lub utrudniające samodzielne poruszanie się;

wrodzone lub nabyte ciężkie choroby metaboliczne, układu krążenia, oddechowego, moczowego, pokarmowego, układu krzepnięcia i inne znacznie upośledzające sprawność organizmu, wymagające systematycznego leczenia w domu i okresowo leczenia szpitalnego;

upośledzenie umysłowe poczynszy od upośledzenia w stopniu umiarkowanym;

psychozy i zespoły psychotyczne;

zespół autystyczny;

padaczka z częstymi napadami lub wyraźnymi następstwami psychoneurologicznymi;

nowotwory złośliwe i choroby rozrostowe układu krwiotwórczego do 5 lat od zakończenia leczenia;

wrodzone lub nabyte wady narządu wzroku, powodujące znaczne ograniczenie jego sprawności, prowadzące do obniżenia ostrości wzroku w oku lepszym do 5/25 lub 0,2 według Snellena po wyrównaniu wady szklami korekcyjnymi lub ograniczenie pola widzenia do przestrzeni zawartej w granicach 30 stopni;

głuchoniemota, głuchota lub obustronne upośledzenie słuchu, nie poprawiające się w wystarczającym stopniu po zastosowaniu aparatu słuchowego lub implantu ślimakowego.

Przy ocenie niepełnosprawności dziecka bierze się pod uwagę:

zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską dziecko się znajduje, oraz inne posiadane dokumenty mające wpływ na ustalenie niepełnosprawności,

ocenę stanu zdrowia wystawioną przez lekarza - przewodniczącego składu orzekającego zawierającą opis przebiegu choroby zasadniczej oraz wyniki dotychczasowego leczenia i rehabilitacji, opis badania przedmiotowego, rozpoznanie choroby zasadniczej i chorób współistniejących oraz rokowania odnośnie do przebiegu choroby, a także ograniczenia w funkcjonowaniu występujące w życiu codziennym w porównaniu do dzieci z pełną sprawnością fizyczną i psychiczną właściwą dla wieku dziecka.

możliwość poprawy zaburzonej funkcji organizmu poprzez zaopatrzenie w przedmioty ortopedyczne, środki techniczne, środki pomocnicze lub inne działania.

Niepełnosprawność u dziecka określa się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do 16 roku życia.

lekkim stopniu niepełnosprawności,

do którego zalicza się osobę:

a) o naruszonej sprawności organizmu powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną lub

b) mającą ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Zaliczenie do stopnia niepełnosprawności może być orzeczone na stałe lub okresowo.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zawiera: " 1) oznaczenie zespołu, który wydał orzeczenie; " 2) datę wydania orzeczenia; " 3) datę złożenia wniosku; " 4) podstawę prawną wydania orzeczenia; " 5) imię i nazwisko osoby zainteresowanej; " 6) datę i miejsce urodzenia osoby zainteresowanej oraz adres zamieszkania lub pobytu; " 7) numer dowodu osobistego lub innego dokumentu potwierdzającego tożsamość; " 8) ustalenie lub odmowę ustalenia stopnia niepełnosprawności; " 9) symbol przyczyny niepełnosprawności; " 10) okres, na jaki orzeczono stopień niepełnosprawności; " 11) datę lub okres powstania niepełnosprawności; " 12) datę lub okres powstania ustalonego stopnia niepełnosprawności; " 13) wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 ustawy, określone przez skład orzekający; " 14) uzasadnienie; " 15) pouczenie o przysługującym odwołaniu; " 16) podpis z podaniem imienia i nazwiska przewodniczącego składu orzekającego oraz pozostałych członków tego składu.

W orzeczeniu o niepełnosprawności, poza ustaleniem stopnia niepełnosprawności, powinny być zawarte, przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji danej osoby, wskazania dotyczące:

odpowiedniego zatrudnienia uwzględniającego psychofizyczne możliwości danej osoby;

szkolenia, w tym specjalistycznego;

zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej;

uczestnictwa w terapii zajęciowej;

konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne, ułatwiające funkcjonowanie danej osoby;

korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, przez co rozumie się korzystanie z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych świadczonych przez sieć instytucji pomocy społecznej, organizacje pozarządowe oraz inne placówki;

konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji;

konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji;

spełniania przez osobę niepełnosprawną przesłanek określonych w ustawie prawo o ruchu drogowym i niestosowania się do niektórych znaków drogowych.;

prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

5.3. Zasady orzekania:

Obowiązkiem zespołu orzekającego o stopniu niepełnosprawności jest rozpatrzenie wniosku osoby w terminie jednego miesiąca od dnia zgłoszenia, a w przypadku konieczności wykonania dodatkowych badań specjalistycznych - w okresie dwóch miesięcy. Obowiązkiem osoby składającej wniosek o ustalenie stopnia niepełnosprawności jest aktywne uczestniczenie w postępowaniu zespołu orzekającego i dostarczenie posiadanych dokumentów, które pozwolą na określenie stopnia niepełnosprawności. Osoba zainteresowana jest zawiadamiana przez zespół o terminie posiedzenia zespołu na co najmniej 14 dni przed posiedzeniem z pouczeniem o obowiązkowym stawiennictwie. Nieobecność spowodowana ważnymi przyczynami wymaga pisemnej informacji o okolicznościach uzasadniających niestawiennictwo, np. śmierć lub choroba bliskiej osoby albo inne ważne przypadki losowe. Jeżeli w okresie 14 dni od dnia posiedzenia wnioskodawca nie usprawiedliwi swojej nieobecności, zespół odstąpi od rozpatrzenia sprawy. Jeśli wniosek został złożony, i do dnia wydania orzeczenia nie został wycofany, przewodniczący zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności kieruje sprawę do konkretnego – co najmniej 2-osobowego – składu orzekającego. W niektórych przypadkach stawiennictwo przed komisją nie będzie wymagane. Jeżeli stan zdrowia wnioskodawcy stwierdzony zaświadczeniem lekarskim uniemożliwia osobiste stawiennictwo, ocena stanu zdrowia osoby orzekanej może być sporządzona w miejscu pobytu tej osoby. W szczególnych sytuacjach (np. ciężka, przewlekła choroba, ograniczająca możliwość poruszania się lub pobyt w szpitalu wnioskodawcy), skład orzekający może rozpoznać sprawę i wydać orzeczenie o stopniu niepełnosprawności bez wzywania osoby zainteresowanej na posiedzenie, jeśli lekarz - przewodniczący składu orzekającego uzna posiadaną dokumentację za wystarczającą do sporządzenia orzeczenia. Tak więc o konieczności stawiennictwa osoby, która stara się o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, decyduje komisja orzekająca, a nie osoba zainteresowana wydaniem konkretnego orzeczenia.

Jest bardzo ważne, aby sama osoba składająca wniosek lub jej przedstawiciel ustawowy lub faktyczny opiekun udzieliła komisji szczegółowych informacji o trudnościach w funkcjonowaniu osoby w sprawie, której ma się wypowiedzieć komisja orzekająca.

Powiatowy/miejski zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności wydaje orzeczenia o:

- znacznym stopniu niepełnosprawności,
- do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu:
 - a)niezdolną do podjęcia zatrudnienia albo
 - b)zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej
 - i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innym osobom w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji¹;
- umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu:
 - a) niezdolną do pracy albo
 - b)zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub
 - c)wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Postępowanie wszczyna się na podstawie wniosku, który składa się do powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności. Właściwym do rozpatrzenia wniosku jest zespół w miejscu zamieszkania osoby. Wniosek można również złożyć w miejscu długotrwałego pobytu osoby, np. u rodziny, osób bliskich lub w instytucjach takich jak dom pomocy społecznej, szpital lub dom dziecka.

Do czasu wydania orzeczenia przez powołaną w tym celu komisję, rodzic lub opiekun prawny dziecka może wycofać wniosek o wydanie orzeczenia. Wycofując wniosek nie trzeba uzasadniać takiej decyzji.

4.2. Dokumenty niezbędne przy ubieganiu się o orzeczenie o niepełnosprawności:

Aby otrzymać orzeczenie o niepełnosprawności należy złożyć wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności. Do wniosku załącza się zaświadczenie lekarskie zawierające opis stanu zdrowia, wydane przez opiekującego się dzieckiem lekarza oraz inne posiadane dokumenty, w tym medyczne, umożliwiające ustalenie niepełnosprawności. Zaświadczenie lekarskie powinno być wydane nie wcześniej niż na 30 dni przed dniem złożenia wniosku.

Jeżeli przedstawiona dokumentacja jest niewystarczająca do wydania orzeczenia o niepełnosprawności, przewodniczący powiatowego/miejskiego zespołu zawiadamia przedstawiciela ustawowego dziecka o konieczności, zakresie i terminie jej uzupełnienia o wyniki badań dodatkowych, konsultacji specjalistycznych lub obserwacji szpitalnych.

We właściwych miejscowo zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności znajdują się druki wniosków do wypełnienia, tak więc nie trzeba go pisać samemu. Zespoły posiadają również wzory innych niezbędnych dokumentów do wypełnienia.

Przykładowy wzór wniosku

Wniosek o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności

Nr sprawy data

Imię i nazwisko dziecka
Nr PESEL dziecka
Data i miejsce urodzenia dziecka
Adres zameldowania dziecka

Imię i nazwisko przedstawiciela ustawowego dziecka
Nr PESEL przedstawiciela ustawowego dziecka
Adres zameldowania przedstawiciela ustawowego dziecka
..... tel.
Adres do korespondencji

Do Powiatowego/miejskiego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Zwracam się z uprzejmą prośbą o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności dla celów:

- zasiłku pielęgnacyjnego,
- korzystania z ulg i uprawnień na podstawie art. 8 ust. 1 Ustawy z 20.06.1997r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98 z późn. zm.) ze względu na ograniczenia sprawności ruchowej
- inne (jakie?)

Oświadczam, że:

1. dziecko pobiera / pobierało zasiłek pielęgnacyjny do dnia,
2. składano / nie składano uprzednio wniosku o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności kiedy?
z jakim skutkiem?
3. dziecko może / nie może przybyć na badanie przedmiotowe (jeżeli nie, to należy załączyć zaświadczenie lekarskie potwierdzające niemożność wzięcia udziału w posiedzeniu z powodu długotrwałej lub nie rokującej poprawy choroby),
4. dziecko uczęszcza/ nie uczęszcza do przedszkola/ szkoły ogólnodostępnego(ej) integracyjnego(ej) specjalnego(ej) w wymiarzegodzin dziennie / tygodniowo (załączyć stosowne zaświadczenie)*"Korzysta/ nie korzysta ze świetlicy szkolnej/ stołówki / internatu"
5. w razie stwierdzonej przez zespół orzekający konieczności wykonania badań dodatkowych, konsultacji specjalistycznych lub obserwacji szpitalnych uzupełniających złożone zaświadczenie "o stanie zdrowia wydane przez lekarza nie będącego lekarzem ubezpieczenia zdrowotnego, jestem świadomy wymogu ponoszenia ich kosztów we własnym zakresie.

Oświadczam, że dane zawarte we wniosku są zgodne ze stanem faktycznym i jestem świadomy/a odpowiedzialności za zeznanie nieprawdy lub zatajenie prawdy.

Do wniosku załączam:

1. posiadaną dokumentację medyczną dotyczącą stanu zdrowia dziecka.
2. zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia dziecka wydane dla potrzeb Zespołu w ciągu miesiąca poprzedzającego złożenie wniosku
3. potwierdzenie z urzędu dzielnicowego zameldowania dziecka na terenie powiatu warszawskiego

.....
podpis przedstawiciela ustawowego dziecka

Wniosek o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności

Nr sprawy: miejscowość i data

Imię i nazwisko
Data i miejsce urodzenia
Nr i seria dowodu osobistego PESEL
Adres zameldowania (stały, czasowy)
Adres pobytu (korespondencyjny)
..... telefon

Do Miejskiego/powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności

Zwracam się z prośbą o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności dla celów:*

- szkolenia,
- odpowiedniego zatrudnienia,
- korzystania z rehabilitacji,
- korzystania z systemu pomocy społecznej,
- konieczności zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
- uczestnictwa w warsztatach terapii zajęciowej,
- korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji.
- korzystanie z ulg i uprawnień na podstawie art. 8 ust. 1 -Prawa o ruchu drogowym ze względu "na ograniczenia sprawności ruchowej
- korzystania z innych ulg i uprawnień na podstawie odrębnych przepisów (jakich?)
- uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego
- uzyskania prawa do zamieszkania w oddzielnym pokoju (dotyczy osób niepełnosprawnych poruszających się na wózkach inwalidzkich oraz osób, których niepełnosprawność wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju)

Uzasadnienie wniosku:

1. sytuacja społeczna: stan cywilny, stan rodzinny
- zdolność do samodzielnego funkcjonowania:
wykonywanie czynności samoobsługowych		
prowadzenie gospodarstwa domowego		
poruszanie się w środowisku		
2. korzystanie ze sprzętu rehabilitacyjnego:
(jakiego?)
3. sytuacja zawodowa: wykształcenie
zawód obecne zatrudnienie

Oświadczenia:*

1. Pobieram / nie pobieram * świadczenie z ubezpieczenia społecznego: renta / emerytura, *
od kiedy?
2. Aktualnie toczy się / nie toczy się * w mojej sprawie postępowanie przed innym organem orzecznictwem, podać jakim
3. Składałem(am) / nie składałem(am) * uprzednio wniosek o ustalenie stopnia niepełnosprawności, jeżeli tak, to kiedy, z jakim skutkiem
4. Mogę / nie mogę * samodzielnie przybyć na posiedzenie składu orzekającego.
(Jeżeli nie, to należy załączyć zaświadczenie lekarskie potwierdzające niemożność wzięcia udziału w posiedzeniu z powodu długotrwałej lub nie rokującej poprawy choroby).

We właściwych miejscowo zespołach do spraw orzekania o niepełnosprawności znajdują się druki wniosków do wypełnienia, tak więc nie trzeba go pisać samemu. Zespoły posiadają również wzory innych niezbędnych dokumentów do wypełnienia.

Jeżeli przedłożona wraz z wnioskiem dokumentacja medyczna jest niewystarczająca do wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, przewodniczący miejskiego zespołu zawiadamia osobę zainteresowaną lub jej przedstawiciela ustawowego albo przedstawiciela instytucji pomocy społecznej o konieczności, zakresie i terminie uzupełnienia dokumentacji (np. o wyniki dodatkowych badań, konsultacji specjalistycznych). Niedostarczenie dokumentacji w wyznaczonym terminie spowoduje pozostawienie wniosku bez rozpoznania.

Przykładowy wzór wniosku

4.3. Zasady orzekania

Obowiązkiem zespołu orzekającego o stopniu niepełnosprawności jest rozpatrzenie wniosku osoby w terminie jednego miesiąca od dnia zgłoszenia, a w przypadku konieczności wykonania dodatkowych badań specjalistycznych, w okresie dwóch miesięcy. Jeśli wniosek został złożony, i do dnia wydania orzeczenia nie został wycofany, przewodniczący zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności kieruje sprawę do konkretnego – co najmniej 2-osobowego – składu orzekającego. W posiedzeniu składu orzekającego uczestniczy oprócz dziecka również jego przedstawiciel ustawowy. W razie niestawiennictwa na posiedzenie bez usprawiedliwienia, zespół odstąpi od rozpatrzenia sprawy. Informacje o okolicznościach uzasadniających niestawiennictwo należy przedstawić w okresie 14 dni od daty posiedzenia. W sytuacji gdy dziecko z powodu choroby nie mogło stawić się na posiedzenie komisji gdzie miało być badane, wówczas jego nieobecność jest usprawiedliwiona i wyznacza się kolejny termin. Jednakże w przypadku, gdy dziecko nie może uczestniczyć w posiedzeniu komisji z powodu długotrwałej i nierokującej poprawy choroby, która uniemożliwia jego osobiste stawiennictwo, wtedy badanie przez komisję przeprowadzane jest w miejscu jego zamieszkania.

Możliwe jest również wydanie orzeczenia bez badania dziecka przez komisję. W przypadku, gdy załączona do wniosku dokumentacja medyczna co do stanu zdrowia dziecka nie budzi żadnych wątpliwości, komisja może wydać orzeczenie bez jego badania. Nie jest wtedy konieczne osobiste uczestnictwo dziecka w posiedzeniu składu orzekającego. Pamiętaj jednak trzeba, iż o tym czy dziecko musi się stawić na komisję, czy też nie ma takiej potrzeby, decyduje skład orzekający o niepełnosprawności, a nie rodzic, czy opiekun prawny.

Orzeczenie o niepełnosprawności dziecka zawiera:“ 1) oznaczenie zespołu, który wydał orzeczenie;“ 2) datę wydania orzeczenia;“ 3) datę złożenia wniosku;“ 4) podstawę prawną wydania orzeczenia;“ 5) imię i nazwisko dziecka, datę urodzenia, adres zamieszkania lub pobytu;“ 6) numer dokumentu potwierdzającego tożsamość dziecka;“ 7) ustalenie lub odmowę ustalenia niepełnosprawności;“ 8) symbol przyczyny niepełnosprawności;“ 9) datę lub okres powstania niepełnosprawności;“ 10) okres, na jaki orzeczono niepełnosprawność;“ 11) wskazania, o których mowa w art. 6b ust. 3 ustawy, określone przez skład orzekający;“ 12) uzasadnienie;“ 13) pouczenie o przysługującym odwołaniu;“ 14) podpis z podaniem imienia i nazwiska przewodniczącego składu orzekającego oraz pozostałych członków tego składu.

Orzeczenie o niepełnosprawności jest prawnym dokumentem potwierdzającym niepełnosprawność, spełniającym wymagania formalne jakie stawia się osobom, w celu korzystania z ulg i uprawnień stwarzanym tej zbiorowości w ramach polityki socjalnej państwa kierowanej do osób niepełnosprawnych.

Obecnie uzyskanie orzeczenia o niepełnosprawności dziecka do 16 roku życia jest niezbędne m.in. w celu ubiegania się o:

świadczenie pielęgnacyjne - przysługujące matce lub ojcu dziecka albo opiekunowi faktycznemu dziecka z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w związku z koniecznością opieki nad dzieckiem niepełnosprawnym, jeżeli nie podejmuje lub rezygnuje z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad dzieckiem,

zasiłek pielęgnacyjny – przyznawany w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia osobie niepełnosprawnej opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji,

prawo do korzystania z ulg i uprawnień - na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy z 20 czerwca 1997r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz. U. Nr 98 poz. 602 z późn. zm.) ze względu na ograniczenia sprawności ruchowej.

4.4. Odwołanie

Orzeczenie powiatowego/miejskiego zespołu musi zawierać, obok stwierdzenia bądź odmowie stwierdzenia niepełnosprawności, uzasadnienie oraz pouczenie o terminie i sposobie możliwości wniesienia od niego odwołania.

Odwołanie takie wnosi się w terminie 14 dni od dnia doręczenia orzeczenia, do wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, za pośrednictwem powiatowego/miejskiego zespołu, który wydał orzeczenie.

Należy pamiętać, by w odwołaniu podać przyczynę dlaczego nie zgadzamy się z orzeczeniem zespołu do spraw niepełnosprawności.

Po wniesieniu odwołania powiatowy/miejski zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności ma możliwość zmiany swojego orzeczenia, jeśli uzna, że odwołanie jest zasadne i zasługuje na uwzględnienie. Jeśli uważa, że odwołanie jest nieuzasadnione, przesyła je wraz aktami sprawy do wojewódzkiego zespołu. Jeśli nie zgadzamy się również z orzeczeniem wojewódzkiego zespołu, przysługuje nam prawo do odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych. O uprawnieniu tym rodzic lub opiekun prawny poinformowany będzie w treści otrzymanego orzeczenia o niepełnosprawności lub odmowie stwierdzenia niepełnosprawności. Orzeczenie wojewódzkiego zespołu będzie zawierało pouczenie o terminie i sposobie wniesienia odwołania do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

Odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wnosi się za pośrednictwem wojewódzkiego zespołu, który wydał orzeczenie tzn. nie składa się go bezpośrednio we właściwym sądzie pracy i ubezpieczeń społecznych, tylko w wojewódzkim zespole, który wydał orzeczenie. Odwołanie należy złożyć w terminie 30 dni od daty otrzymania orzeczenia. Postępowanie w sprawach odwoławczych nie kosztuje – jest wolne od opłat i kosztów sądowych.

W przypadku zmiany stanu zdrowia dziecka posiadającego orzeczenie o niepełnosprawności, rodzic lub opiekun prawny może wystąpić z wnioskiem o ponowne wydanie orzeczenia uwzględniającego zmianę stanu zdrowia.

5. ORZECZENIE O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI OSOBY POWYŻEJ 16 ROKU ŻYCIA.

5.1. Podstawy orzekania

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności osób, które ukończyły 16 rok życia jest tzw. orzecznictwem dla celów pozarentowych. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności nie może być bowiem podstawą ubiegania się o rentę z ubezpieczenia społecznego (z tytułu niezdolności do pracy, czyli tzw. renty ZUS). Orzecznictwo o stopniu niepełnosprawności służy osobom, które chcą uzyskać prawne potwierdzenie statusu osoby niepełnosprawnej, umożliwiające korzystanie z przewidzianych dla nich świadczeń i uprawnień (jak np. odliczenia podatkowe, zasiłki, ulgowe przejazdy, korzystanie z usług opiekuńczych, umieszczenie w domu pomocy społecznej i inne). Ponadto orzeczenie o stopniu niepełnosprawności powinno zawierać wskazania do szeroko pojętej rehabilitacji. Orzeczenie powinno służyć pomocą w ukierunkowaniu działań osoby niepełnosprawnej bądź jej opiekunów, związanych z prowadzoną terapią i rehabilitacją. Warto o tym pamiętać choć nie zawsze komisje orzekające realizują wolę ustawodawcy w tym względzie.

Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności (dla celów pozarentowych) jest, dla prawnego potwierdzenia niepełnosprawności, równoznaczne z orzeczeniem lekarza orzecznika ZUS oraz dawnym orzeczeniem Komisji ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia (dla celów rentowych). Zasadniczo, by korzystać ze specjalnych świadczeń i przywilejów, osoby posiadające orzeczenie lekarza orzecznika ZUS lub dawnej Komisji ds. Inwalidztwa i Zatrudnienia nie muszą uzyskiwać orzeczenia o stopniu niepełnosprawności. Jest to jednak konieczne jeśli dla uzyskania określonych świadczeń jest potrzebne precyzyjne ich wskazanie (np. skierowanie do uczestnictwa w warsztacie terapii zajęciowej).

Wniosek w sprawie wydania orzeczenia o stopniu niepełnosprawności należy złożyć w powiatowym/miejskim zespole do spraw orzekania o niepełnosprawności. Właściwym do rozpatrzenia wniosku jest powiatowy zespół w miejscu zamieszkania osoby. Wniosek można również złożyć w miejscowości długotrwałego pobytu osoby, np. u rodziny, osób bliskich lub w instytucjach takich jak dom pomocy społecznej, szpital lub zakład karny. O adresie takiego zespołu można uzyskać informację w ośrodku pomocy społecznej.

5.2. Dokumenty niezbędne przy ubieganiu się o orzeczenie o stopniu niepełnosprawności:

zaświadczenie lekarskie o stanie zdrowia wydane przez lekarza, pod którego opieką lekarską znajduje się wnioskodawca,

inne dokumenty, w tym medyczne, umożliwiające ocenę stopnia niepełnosprawności np. karty informacyjne o przebytych leczeniach szpitalnym czy sanatoryjnym, historię choroby, wyniki badań pomocniczych, zaświadczenia, orzeczenia i opinie lekarskie, wyniki testów i opinie psychologiczne.

Zaświadczenie lekarskie jest ważne 30 dni od daty jego wydania.